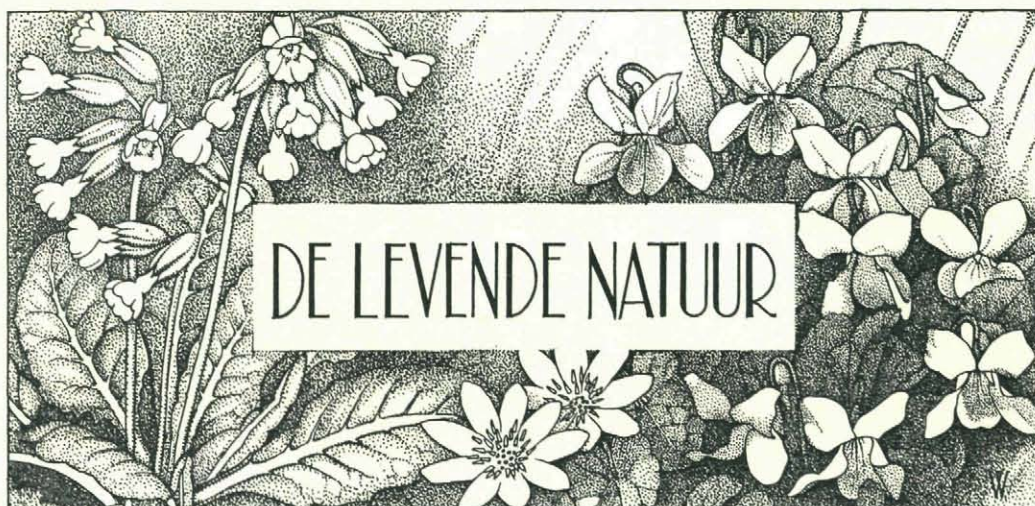

NEDERLANDS TIJDSCHRIFT VOOR VELDBIOLOGIE
OPGERICHT DOOR E. HEIMANS, J. JASPERS JR EN JAC. P. THIJSSE

Bescherming van pleisterplaatsen van Kraanvogels in Nederland

M. F. MÖRZER BRUIJNS en Sj. BRAAKSMA.

(RIVON)

De vermindering van het aantal pleisterplaatsen van Kraanvogels (*Grus grus* L.) in Nederland leidde in 1954 tot een onderzoek door de Afd. Natuurbescherming van het Staatsbosbeheer naar het verloop van de kraanvogeltrek en naar de voornaamste rustplaatsen.

Aanleiding tot dit onderzoek was het feit dat als gevolg van cultuurtechnische maatregelen grote gebieden van hei- en moerasland en hoogvenen in het oosten en zuiden des lands, die voor de doortrekkende Kraanvogels van vitaal belang wa-

ren als rust- en voedingsplaatsen, verloren gingen. Hoewel de Kraanvogel sinds 1912 het gehele jaar door beschermd is, vormen deze ontginningsmaatregelen een bedreiging voor deze vogel. De resultaten van het onderzoek werden in 1957 gepubliceerd (Sj. Braaksma, 1957, *Ardea* 57, nr. 3/4).

De trek volgt zowel in de herfst als in het voorjaar voornamelijk het zuidoostelijk gebied van Nederland, waar op veel plaatsen de Kraanvogels pleisteren en zich voeden. Soms verblijven zij er alleen

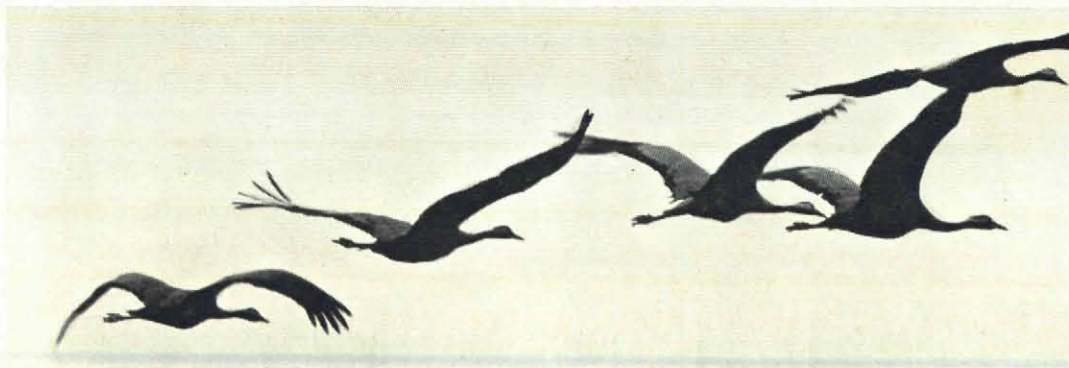

Fig. 1. *Kraanvogelvlucht. De Peel 31-10-1963. Foto Th. Mulder.*

's nachts, maar op verscheidene terreinen ook wel langer, soms zelfs enkele dagen of weken.

Tussen 1945 en 1957 zijn een aantal pleisterplaatsen verdwenen, op sommige waarvan wel honderden, soms zelfs meer dan duizend Kraanvogels geregeld verbleven.

Er was echter nog een aantal andere rustplaatsen overgebleven en op basis van het onderzoek van Braaksma werd na het publiceren van het rapport de reservering van op juiste wijze beheerde geschikte kraanvogelreservaten langs de trekroute in Nederland bepleit en nagestreefd. Toen eenmaal de nodige documentatie beschikbaar was kreeg de natuurbescherming de

mogelijkheid om met het instellen van een dergelijk netwerk van reservaten te beginnen. Sommige pleisterplaatsen maakten reeds deel uit van bestaande natuurreservaten. Sedert 1957 werd dit aantal wezenlijk uitgebreid. Ten minste twee grote reservaten werden nieuw gesticht en drie andere belangrijk uitgebreid. Ten gunste van de Kraanvogels wordt de jacht op water- en ander wild in de grotere reservaten niet meer verpacht of zodanig beperkt dat de Kraanvogels als zij er eenmaal zijn niet verontrust kunnen worden.

Op de kaart (fig. 3) zijn de belangrijkste rustplaatsen in het zuidoosten van Nederland aangegeven.

Het merendeel is hei en moerasland

Fig. 2. *Kraanvogels in de Peel, fouragerend op roggeakker (wintergraan) 31-10-'63. Op de foto komen 11 eerstejaarsvogels voor. Foto Th. Mulder.*

in natuurreservaten; deze zijn met een vierkant aangegeven. De niet beschermde pleisterplaatsen liggen in weide- en landbouwgebieden en zijn met een cirkel aangegeven. Deze zijn niet minder belangrijk en zouden ook voor bescherming in aanmerking komen.

Hoewel dus meer en vooral grotere reservaten nog nodig zijn, en daarboven in verschillende reservaten betere beschermings-

maatregelen gewenst zijn om de Kraanvogels de nodige rust te verzekeren, is er in Nederland reeds een goede grondslag gelegd voor de bescherming op de trek. Het is te hopen dat de naburige landen het voorbeeld van Nederland zullen willen volgen. Op die manier zou er een internationaal netwerk van reservaten kunnen ontstaan, dat op de duur onmisbaar zal zijn om de soort in stand te houden.

Fig. 3. Pleisterplaatsen van trekkende Kraanvogels (*Grus grus* L.) in Nederland. De vierkantjes stellen pleisterplaatsen in een natuurreservaat, de cirkeltjes onbeschermde pleisterplaatsen voor.

1. Heide en Bergvennen te Lattrop (bij Denekamp).
2. Buurserzand (bij Haaksbergen).
3. Korenburger- en Vragenderveen (bij Winterswijk).
4. Heide in het Nationale Park „De Hoge Veluwe” (bij Apeldoorn).
5. Laag gelegen graslanden van het Gendringse Broek (bij Apeldoorn).
6. Heide en moerasland van de „Looierheide” (bij Bergen).
7. Kort geleden ontgonnen hoogveen van de „Deurnse Peel” (Deurne).
8. Hoogveengebied van de „Lieselse Peel”, de „Mariapeel” en de „Hele-napeel” (bij Deurne en Sevenum).
9. Heide en moerasland van de „Strabrechtse en Lieropse Heide” (bij Heeze en Someren).
10. Hoogveengebied in de „Grote Peel” (bij Asten en Weert).
11. Heide en moerasland van de „Grote Heide” (bij Leende en Valkenswaard).
12. Heide en moerasland „Meynweg” (bij Roermond).